

## สนค. ชี้ Climate Change เพิ่มความเสี่ยงสินค้าเกษตรไทย เสนอ 3 แนวทางรับมือเชิงรุก ข้อมูลคาดการณ์ผลผลิต สนับสนุนการบริหารตลาด ดูแลเกษตรกร-ผู้บริโภค

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) กระทรวงพาณิชย์ ชี้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) กำลังเพิ่มความไม่แน่นอนของปริมาณและช่วงเวลาผลผลิตสินค้าเกษตรออกสู่ตลาด เสี่ยงกระทบการกระจายสินค้าและเสถียรภาพราคาในระยะยาว เสนอ 3 แนวทางใช้ข้อมูลคาดการณ์ผลผลิตสนับสนุนการบริหารความเสี่ยงและเตรียมมาตรการด้านการค้าล่วงหน้า เพื่อสนับสนุนเป้าหมายนโยบายรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ในการดูแลรายได้เกษตรกรควบคู่กับค่าครองชีพประชาชน พร้อมชูระบบ “ใกล้เก็บเกี่ยว” คาดการณ์ผลผลิตรายพื้นที่ เพื่อช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเตรียมรับมือสถานการณ์ได้อย่างทัน่วงที

สถานการณ์อุทกภัยในหลายพื้นที่ส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรทั้งด้านการผลิตและการกระจายสินค้า โดยข้อมูลจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุว่า ระหว่างวันที่ 21 สิงหาคม – 19 ตุลาคม 2569 มีรายงานความเสียหายด้านพืช 240,598 ไร่ แบ่งเป็นข้าว 195,887 ไร่ พืชไร่และพืชผัก 35,180 ไร่ และไม้ผล ไม้ยืนต้น และอื่น ๆ 9,531 ไร่ ขณะที่ด้านประมงได้รับความเสียหาย 79,318 ไร่ และด้านปศุสัตว์มีสัตว์ตายหรือสูญหายกว่า 4.58 ล้านตัว สะท้อนความเปราะบางของภาคเกษตรต่อภัยธรรมชาติที่อาจส่งผลกระทบต่อปริมาณสินค้าในตลาดและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ดี ประเด็นที่ต้องจับตาในระยะยาวไม่ใช่เพียงความถี่หรือความรุนแรงของภัยธรรมชาติ แต่คือความไม่แน่นอนของอุปทานสินค้าเกษตร เนื่องจากสภาพอากาศที่แปรปรวนอาจกระทบทั้งปริมาณผลผลิต คุณภาพ และช่วงเวลาการเก็บเกี่ยว ทำให้ผลผลิตบางช่วงออกสู่ตลาดน้อยกว่าคาด ขณะที่บางช่วงอาจระงุดตัวมากกว่าปกติ ส่งผลให้ผู้ประกอบการวางแผนจัดซื้อและบริหารสินค้าคงคลังได้ยากขึ้น และเพิ่มความเสี่ยงต่อความผันผวนของราคา โดยเฉพาะสินค้าที่เน่าเสียง่ายหรือมีข้อจำกัดด้านการเก็บรักษา ดังนั้น ความเสี่ยงจาก Climate Change จึงไม่ได้หยุดอยู่ที่พื้นที่เพาะปลูก แต่สามารถส่งต่อไปถึงต้นทุนการผลิต การจัดหาวัตถุดิบ การกระจายสินค้า และราคาให้ผู้บริโภคต้องจ่าย การประเมินความเสี่ยงจึงต้องมองให้ลึกกว่าจำนวนพื้นที่ประสบภัย โดยพิจารณาปริมาณผลผลิตที่สูญเสียจริง ผลผลิตที่ยังสามารถเก็บเกี่ยวได้ และความสามารถในการนำสินค้าเข้าสู่ตลาด เพื่อให้ภาครัฐประเมินความเสี่ยงด้านอุปทานและราคาได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ รายงาน Thailand Country Climate and Development Report ของธนาคารโลก ซึ่งเผยแพร่เมื่อเดือนตุลาคม 2568 ระบุว่า ประเทศไทยเผชิญความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งภัยน้ำท่วม ภัยแล้ง อุณหภูมิที่สูงขึ้น และความเสี่ยงจากการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ โดยหากไม่มีมาตรการปรับตัวอย่างจริงจัง ผลกระทบทางกายภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจทำให้ GDP ของไทยในปี 2593 ต่ำกว่าระดับที่คาดการณ์ไว้ในกรณีฐานร้อยละ 7-14 ขณะที่รายงาน State of the Climate in Asia 2025 ขององค์การอุตุนิยมวิทยาโลก (WMO) สะท้อนความเสี่ยงจากสภาพอากาศสุดขั้วที่อาจกระทบต่อการผลิตและห่วงโซ่อุปทานสินค้าในภูมิภาคเอเชีย

สนค. เห็นว่า ความท้าทายสำคัญคือการเปลี่ยนจากการบริหารสินค้าเกษตรที่อาศัยข้อมูลผลผลิตที่เกิดขึ้นแล้ว ไปสู่การใช้ข้อมูลคาดการณ์เพื่อมองเห็นความเสี่ยงก่อนผลผลิตออกสู่ตลาด เพราะการรอให้เกิดปัญหาสินค้าขาดแคลนหรือราคาผันผวนแล้วจึงดำเนินการ อาจไม่ทันต่อสถานการณ์ ภาครัฐจึงควรเชื่อมโยงข้อมูลสภาพอากาศ พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และราคา เพื่อประเมินล่วงหน้าว่าสินค้าชนิดใดมีความเสี่ยง พื้นที่ใดอาจได้รับผลกระทบ และช่วงเวลาใดควรเตรียมมาตรการรองรับ

ในส่วนนี้ สนค. ได้ขับเคลื่อนระบบ “ใกล้เก็บเกี่ยว” ซึ่งนำข้อมูลและเทคโนโลยีมาใช้ ติดตามและคาดการณ์ผลผลิตสินค้าเกษตรรายพื้นที่ โดยเริ่มนำร่องกับสินค้าข้าว เพื่อสนับสนุนการแจ้งเตือนล่วงหน้าและการวางแผนรองรับผลผลิตที่จะออกสู่ตลาด แนวทางดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาระบบข้อมูลที่จะช่วยสนับสนุนการบริหารอุปทานสินค้าเกษตรเชิงรุก และสามารถต่อยอดไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อประเมินความเสี่ยงจากสภาพภูมิอากาศได้ในอนาคต

ทั้งนี้ การคาดการณ์ผลผลิตล่วงหน้าจะเกิดประโยชน์สูงสุดเมื่อนำข้อมูลไปสนับสนุนการเตรียมมาตรการด้านการค้าได้อย่างทันท่วงที โดยเฉพาะภารกิจของกรมการค้าภายใน ในการติดตามสถานการณ์ผลผลิตและราคา การประสานผู้รับซื้อ ตลาดกลาง และช่องทางจำหน่าย เพื่อรองรับและกระจายผลผลิตในช่วงที่สินค้าออกสู่ตลาดจำนวนมาก ลดความเสี่ยงต่อราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ขณะที่หากผลผลิตมีแนวโน้มลดลงหรือกระจุกตัวอยู่ในบางพื้นที่ ก็สามารถใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนกระจายสินค้าจากแหล่งผลิตอื่น และติดตามราคา เพื่อดูแลค่าครองชีพประชาชน โดยประสานกับสำนักงานพาณิชย์จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ ข้อมูลคาดการณ์ของ สนค. สามารถเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือสนับสนุนการวางแผนและการดำเนินมาตรการของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำหรับการรับมือความเสี่ยงระยะยาว สนค. เสนอ 3 แนวทางเชิงนโยบายด้านข้อมูลและการบริหารตลาด เพื่อสนับสนุนเป้าหมายนโยบายรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ในการบริหารจัดการสินค้าเกษตรเชิงรุก ดูแลเสถียรภาพราคา และสร้างสมดุลระหว่างรายได้เกษตรกรกับค่าครองชีพประชาชน ได้แก่

(1) ยกระดับการคาดการณ์อุปทานสินค้าเกษตร โดยเชื่อมโยงข้อมูลสภาพอากาศ พื้นที่เพาะปลูก ปริมาณผลผลิต และช่วงเวลาเก็บเกี่ยว เพื่อประเมินความเสี่ยงและสนับสนุนการเตรียมมาตรการรองรับก่อนเกิดปัญหา รวมถึงพัฒนาระบบข้อมูลที่เกษตรกรและผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจได้จริง

(2) สนับสนุนการวางแผนบริหารความเสี่ยงในห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตร โดยใช้ข้อมูลคาดการณ์ระบุพื้นที่และเวลาที่ผลผลิตอาจได้รับผลกระทบ เพื่อประกอบการวางแผนจัดหาวัตถุดิบ การเตรียมเส้นทางขนส่งและช่องทางกระจายสินค้าทางเลือก ตลอดจนสนับสนุนการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาพื้นที่ผลิตหรือเส้นทางขนส่งเพียงแห่งเดียว

(3) เชื่อมโยงข้อมูลคาดการณ์เพื่อสนับสนุนการบริหารตลาดเชิงรุก โดยนำข้อมูลผลผลิตและความเสี่ยงรายพื้นที่มาสนับสนุนการวางแผนรับซื้อ การกระจายสินค้า และการติดตามราคา เพื่อให้หน่วยงานด้านการค้าสามารถเตรียมมาตรการรองรับได้ล่วงหน้า ทั้งกรณีผลผลิตล้นตลาดและเสี่ยงขาดแคลน ช่วยรักษาสมดุลระหว่างรายได้เกษตรกรกับค่าครองชีพผู้บริโภค

สนค. เน้นย้ำว่า ในยุคที่สภาพอากาศมีความไม่แน่นอนมากขึ้น ความมั่นคงของสินค้าเกษตรไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าเราผลิตได้มากเพียงใดเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับว่าเราสามารถคาดการณ์และบริหารจัดการผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้ดีเพียงใด ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนจากการรับมือความเสียหายหลังเกิดเหตุ ไปสู่การบริหารความเสี่ยงล่วงหน้า โดยใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีสนับสนุนการตัดสินใจ เพื่อช่วยดูแลเสถียรภาพการผลิตและราคา พร้อมเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรไทยภายใต้ความท้าทายด้านภูมิอากาศในระยะยาว

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า  
กระทรวงพาณิชย์  
ตุลาคม 2569